

KUZEY KIBRIS'TA YAŞAYAN LGBTK BİREYLERİN TOPLUMUN KENDİLERİNE OLAN BAKIŞ AÇISINA İLİŞKİN DÜŞÜNCELERİ

Uzman Sümeyye İSTANBUL*

Süheyla Üçışık ERBİLEN**

ÖZET

Bu araştırma, toplumsal cinsiyet rol kalıpları dışında tanımlanan LGBTK bireylerin kişilik gelişimlerinde toplumun bakış açısının yansımaları görebilmek adına Kuzey Kıbrıs'ta yaşayan bireylerin, LGBTK bireylere yönelik görüşlerini değerlendirmeyi amaçlamaktadır. Nitel bir araştırma olarak tasarlanan araştırma, durum çalışması deseni ile yürütülmüştür. Araştırmanın çalışma grubu kartopu örnekleme yöntemi ile belirlenen Kuzey Kıbrıs'ın farklı ilçelerinde yaşayan 12 LGBTK bireydir. Demografik Bilgi Formu ve Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formundan yararlanılarak elde edilen veriler, içerik analizi yöntemi ile analiz edilmiştir. Araştırma sonucu olarak, erkeklerin daha çok homofobik tutum içinde oldukları, yaş değişkeninin bu durumda önemli olabileceği ve LGBTK bireyler ile tanışık olma durumunun homofobiyi etkileyebileceği bulgularına ulaşılmıştır. Aynı zamanda toplumsal tutumların LGBTK bireylerin kişilik gelişiminde etkisi olduğu da görülmektedir. Bu tutumların olumlu tutumlara dönüşebilmesi için tanışıklık ve görünürlüğü artırabilecek projelerin üretilmesi ve toplumsal cinsiyet eşitliği ile ilgili verilebilecek eğitimler iyi bir yol olabilir. Bu noktadan hareketle, böyle bir bilinç ile yetişen bireyler de kendi çocuklarına da bu olumlu tutumları aktarabilir. Dolayısıyla LGBTK bireylere karşı öğrenilen negatif kalıp yargılardan uzaklaşılabilir. Bu bakış açısı ile toplumsal cinsiyet eşitsizliğini gelecek nesillere aktarıp bireylerin farkındalıklarını artırabilmek adına eğitim başlangıç noktası olarak seçilebilir.

Anahtar Kelimeler: Toplumsal Cinsiyet, LGBTK, Queer Teori, Cinsel Yönelim, Homofobi.

THE OPINIONS OF INDIVIDUALS LIVING IN NORTHERN CYPRUS TOWARDS LGBTQ INDIVIDUALS: A CASE STUDY**ABSTRACT**

This research aims to evaluate the opinions of individuals living in Northern Cyprus towards LGBTQ individuals by observing the reflection of society's perspective on the personality development of LGBTQ individuals who are seen "the other" in terms of gender role stereotypes. The research, designed as qualitative research, was carried out with the case study by using the snowball sampling technique. The sample for this research consists of 12 LGBTQ individuals who are living in different regions of Northern Cyprus. The data obtained from the Demographic Information Form and Semi-structured Interview Form were analyzed by using the content analysis method. At the end of the research, it was concluded that men are likely to be more homophobic and the age difference might be necessary in this case. Therefore, acquaintance with LGBTK individuals can affect homophobia. Moreover, it is observed that social attitudes affect the personality development of LGBTK individuals. To transform these attitudes into positive ones, it is essential to develop projects that can increase familiarity and visibility. Finally, conducting gender equality training can be a better way to the solution. Starting from this point, the individuals who acquire such consciousness can easily pass on these positive attitudes to their children. Therefore, it is possible to move away from the acquired negative stereotypes against LGBTK individuals. In light of this view, it is education that can be considered as the starting point to instruct the next generation on gender inequality and to increase the consciousness of individuals.

Keywords: Gender, LGBTQ, Queer Theory, Sexual Orientation, Homophobia.

* Uzman., Doğu Akdeniz Üniversitesi, İletişim Fakültesi, KKTC, ORCID No: 0000000162051469.
e-posta: sümeyye.0932@gmail.com

** Doç. Dr., Eğitim Fakültesi, Doğu Akdeniz Üniversitesi, KKTC, ORCID No: 0000000227138232.
e-posta: suheyla.ucisik@emu.edu.tr

1. GİRİŞ

Farklı toplumlarda birçok kural veya ahlaki değer, biyolojik cinsiyetle (kadın-erkek) ilişkilendirilen roller sayesinde belirlenmektedir. Bu roller, bireylerin tutumlarını, düşüncelerini ve davranışlarını şekillendirerek onları içselleştirmelerine yol açmaktadır. Diğer bir deyişle, gelişmekte olan kişilik ile beraber öğrenilen toplumsal cinsiyet rolleri içerisindeki düşünceler kişilerin davranışlarına dönüşmektedir. Buna ek olarak, söz konusu roller ailede başlayarak okul, akran ve sosyal çevre ile şekillendirilerek sürdürülmektedir. Dolayısıyla tutumlar doğrudan gözlenemese dahi bireyin davranış, düşünce veya değerleri ile gün yüzüne çıkabilmektedir (Aslan ve Yalçın, 2013: 169).

Bireylerin kişilik gelişimi üzerinde toplumsal cinsiyet rollerinin önemli bir etkisi olduğu görüşü yaygın bir şekilde kabul görmektedir. Bireyin sosyal çevreden edindiği roller ile kültürde yer alan normlar toplumsal cinsiyet rollerini etkilemektedir (Yalçın ve Alkan, 2014: 16). Örneğin, toplumsal cinsiyet kalıplarına göre bir erkek kaslı, güçlü, sahiplenici vb. kişilik özellikleriyle kabul edilirken; kadın kırılgan, duygusal, uysal vb. özelliklerle tasvir edilmektedir (Eray ve Üçışık Erbilin, 2021: 417). Bahsedilen sözde ‘kadınsı’ niteliklere bir erkek sahip olduğu zaman ayrımcılığa veya dışlanmaya maruz kalabilmektedir. Benzer şekilde, sözde ‘erkeksi’ niteliklere bir kadın sahip olduğunda da ayrımcılığa uğramaktadır (Topuz ve Erkanlı, 2016: 305). Hem kadının hem de erkeğin sosyal yapı içerisinde rol ve sorumluluklarının sınırlarının çizilerek; bu sınırlar kapsamında nasıl davranmaları veya nasıl düşünmeleri gerektiğinin kamusal alana yansımaları toplumsal cinsiyet roller ile belirlenmektedir (Akın, 2007:4).

Cinsel yönelim, erkeklere, kadınlara veya her iki cinse yönelik duygusal, romantik ve/veya cinsel çekimlerin kalıcı bir örüntüsünü ifade etmektedir. Bir başka ifadeyle cinsel yönelim, bir kişinin aynı cinsiyetten kişilere (homoseksüel, gey veya lezbiyen), diğer cinsiyetten kişilere (heteroseksüel veya heteroseksüel) veya her iki cinsiyete de (biseksüel) cinsel çekim duymaya yatkın olunması anlamına gelmektedir (Dembroff, 2016: 1). Butler’ın (2008:72) ‘*Cinsiyet Belası*’ (*Gender Trouble*) isimli eserinde, bu ifadenin katı bir şekilde çizilen toplumsal cinsiyet kalıplarından sıyrılan, cinsel arzularının izinde özgür bir biçimde cinsel arzularıyla hareket eden bireyler olarak tasvir edildiği görülmektedir. Dünyanın bütün ülkelerinde en çok kabul gören cinsel yönelim, bir cinsin karşı cinsine ilgi duyması anlamına gelen heteroseksüelliktir. Elbette bu durumun, diğer cinsel yönelimleri olan kişilerde ayrımcılık yaratabileceği açıktır (Karakaş, 2018:8). Toplumsal cinsiyet rol kalıplarına uymadıkları gerekçesiyle bu tanımın dışında kalan heteroseksüel olmayan bireyler ‘sapkın’ olarak nitelendirilmektedir. Genel kabulün dışında olan bireyler (LGBTK), genellikle heteroseksüel birey gibi görünüp/davranma, sosyal dışlanma, çeşitli şiddet türleri ve ayrımcılık başta olmak üzere negatif birçok durumla karşı karşıya kalabilmektedirler (Şenel, 2014: 19). Örneğin, LGBTK bireyler gerek özel alandan gerekse kamusal alandan büyük ölçüde dışlanarak uzaklaştırılmaya maruz bırakılmaktadır (Erdoğan ve Köten, 2015:144). Diğer bireylerle eşit haklara sahip olmalarına karşın dışlanan kişi veya gruplar toplumun geliştirdiği normlar nedeniyle çoğu kez haklarını savunacak gücü kendilerinde bulamayabilirler. Bu dışlayıcı uygulamalar kişinin günlük yaşamına, psikolojik veya fiziksel sağlığına ve hatta yaşam hakkına yönelik tehditlerin ortaya çıkma olasılığını da arttırmaktadır (Aypar ve Tanyaş, 2017: 73).

Toplumun oluşturduğu önyargı ve eşcinsellik algısı bu korkunun oluşumundaki temel sebeplerden biridir. Oluşan algı ve ön yargı sonucunda LGBTK bireyler; sapkın, hasta, günahkâr, yuva yıkan ve toplumsal düzeni tehdit eden kişiler olarak tanımlanabilmektedir (Alkan, vd. 2016: 370). Homofobi, toplumun sorun olarak nitelendirdiği ve dini inanç ile güçlendirdiği bir kavram

... (akademik, hakemli, indexli, uluslararası dergi)

olabilmektedir. Toplumla göre normal olmayan bir yaşam olarak benimsenen eşcinsellik, din bakış açısı ile bakıldığında günah olarak değerlendirilmekte ve diğer tüm günahlar gibi cezalandırılması gerekmektedir. (Güner, 2015: 24). Ön yargı ve algılar sonucunda LGBTK bireyler homofobi kelimesinin kullanılmasının doğru olmadığını ifade etmektedir. LGBTK bireylere göre, eşcinsel bireylere ilişkin algı ve ön yargılar barındırmak bir fobiye sahip olma anlamı taşımamaktadır (Karakaş, 2018: 9). Bununla birlikte homofobi kavramının temelindeki faktörün de cinsiyet olgusu olduğu söylenebilir. Kimmel (2013) tarafından yapılan araştırmada katılımcılara, “Sizce bir erkek eşcinsel olduğunu nasıl belli eder?” gibi sorusu yöneltilmiş, katılımcıların çoğunun toplumsal cinsiyet rolleri zemininde tipik bir kadını tarif ettikleri görülmüştür. Bundan yola çıkarak, bir erkeğin veya bir kadının duygu ve davranışları toplumsal cinsiyet rolleri zemininde karşılık bulmuyorsa homofobi teriminin devreye girdiği ifade edilmiştir (Kimmel, 2013: 99).

Birçok toplumda biyolojik cinsiyet üzerinden belirlenen toplumsal roller dışında kalan kişiler, söz konusu tutumlar nedeniyle olumsuz tepkilere maruz kalabilmektedirler. Bunlar dışlanma, etiketlenme, şiddete maruz kalma, yargılanma vb. daha birçok olumsuzluk olabilir. Bu bağlamda Yıldırım’ın (2016: 55), Demir ve arkadaşları’nın (2021: 52) sosyal dışlanmaya maruz kalan bireylerin psikososyal yaşamları üzerine yaptığı araştırmada, lezbiyen, gey, biseksüel, trans ve geleneksel olmayan cinsel yönelim/kimliğe sahip bireylerin erkek ve kadın rollerinden dışlanmış oldukları ortaya konulmuştur. Örneğin Şah (2012: 24) bir çalışmada, homofobinin siyasi bir sistemde gruplar arası bir süreçte ortaya çıktığını, toplumun kültürel, kurumsal ve sosyo-kültürel yapısındaki değer sistemleriyle bağlantılı olarak incelenmesi gerektiğini rapor etmiştir. Bu bağlamda ayrımcılığın temelini oluşturan önyargılar nedeniyle LGBTK bireylerde özgüven ve özsaygının azalması ve farklı kişiliklere sahipmiş gibi algılar ortaya çıkabilmektedir (Takkin, 2020:24).

Toplumsal cinsiyet ve homofobi gibi ayrımcılık yaratan durumları eleştiren Kuir (Queer) Teori, cinsiyet üzerinden ifade edilen kimliğin ayrıştırma oluşturduğu gerekçesi ile ‘kimliksizleşme’ ideolojisini savunan ve erkek egemen düzen nedeniyle dışlanmaya maruz kalan tüm kimlikleri bir araya toplama eforu içinde olan şemsiye bir kavram olarak nitelendirilmektedir (Demiral, 2017: 2). Tek tip kimlikler yerine öznelğin yaşanması gerektiğinin altını çizen Lauretis, toplumsal cinsiyet bakış açısını gölgede bırakabilecek Kuir’in zeminini hazırlayarak literatüre önemli bir katkıda bulunmuştur (Dişçi, 2020: 3). Toplumsal cinsiyete karşı çıkan Kuir Teori, zaman zaman aslından çarpıtılarak, yaşamın öznelleştirilmesine yönelik bir hareket olarak görülmektedir. Kuir Teori, toplumsal cinsiyet, cinsel kimlikler, sabit cinsellik ve inşa edilmiş kimlik hakkındaki geleneksel düşünce kalıplarına meydan okumaktadır. Bu teoriyle tüm bu yapıların en büyük pekiştiricileri olarak sayılan iktidarın ve etkenlerinin reddedilmesi ve toplumsal cinsiyet kalıp yargılarından kurtulmasını hedeflemektedir. Bu hedef sayesinde tüm dışlama uygulamalarından kurtulmak mümkündür. Bu bilgi ve analizden hareketle toplumsal cinsiyet kavramı ile Kuir kuramının sürekli bir etkileşim içinde olduğu iddia edilebilir. Bu noktada, aslında Kuir teori aktivisti olan LGBTK bireyleri incelerken toplumsal cinsiyet kavramına da yer verilmesi ve tartışılması gerektiği vurgulanmalıdır (Arıkan, 2021: 104).

Toplumsal cinsiyet kavramı, toplumsal cinsiyet eşitliği, toplumsal cinsiyet rolleri gibi konuları yoğun bir şekilde ele alan feminist hareketin de Kuir kuramına odaklandığı iddia edilebilir. Aslında 1970’lerde feminist hareket ve toplumsal cinsiyet eşitliği üzerine yapılan çalışmalara Kuir teori perspektifinin eklenmesiyle yeni bir bakış açısının yaratıldığı söylenebilir. Bu perspektifle yapılan birçok araştırma aracılığıyla toplumsal cinsiyet rollerinin ve tutumların insan hayatındaki yeri daha iyi anlaşılmıştır. Bu zaman diliminde feminist bakış açısının toplumsal cinsiyet teorilerinden

... (akademik, hakemli, indexli, uluslararası dergi)

farklılaştığı ve Kuir bakış açısının dâhil edilmesinin LGBTQ gibi sosyal hayattan dışlanan kimliklerin eşitlik arayışına zemin hazırladığı söylenebilir (Çak, 2018: 69). Feminist hareketin üçüncü dalgasında öne çıkan Kuir teori ile, aslında feminist perspektifli çalışmalarda cinsiyet ayrımcılığının boyutu nitelendirilmiştir. Bu konuya ilişkin değerlendirmelerin yeniden ele alınması ve toplumsal cinsiyete ilişkin görüşlerin “Kuir” terimi üzerinden eleştirel bir yaklaşımla yeniden analiz edilmesi gerektiği konunun uzmanlarınca savunulmaktadır. Kuir teori, cinsel kimliği sadece erkek ya da kadın olarak görmemekte, bunun yerine, feminist hareketin üçüncü dalgasında vurgulanan farklılık olgusuna zemin olabilecek ve katkı sağlayabilecek bir kavram olarak görmektedir (Avcil, 2020: 1301).

Yolaç'ın (2019: 40) Kuzey Kıbrıs'ta yaptığı bir çalışmada LGBTQ bireylerin toplumsal cinsiyet rollerini ve tutumlarını, yaşadıkları toplumda içselleştirilebileceği ve aynı zamanda bu durumun LGBTQ bireylerin cinsel yönelim veya kimlikleri ile çatışması durumunda bireylerin kişilik gelişimlerini olumsuz etkileyerek depresyon gibi olumsuz sonuçlara yol açabildiği ifade edilmiştir. Cumhuriyet'in (2020) yılında Kuzey Kıbrıs'ta yaptığı bir başka çalışmada da, heteroseksüel bireylere kıyasla toplumda dışlanma veya ayrımcılık gibi olumsuz tutumlarla karşı karşıya kalan LGBTQ bireylerin sosyal destek alabildiklerinde psikopatolojik durumlarında iyileşme olduğu ve bunun sonucunda cesaretli olma durumlarının da pekiştiği görülmüştür. Psikopatolojik sorunların ve cesaret eksikliğinin, aile ve arkadaşları yerine kendileriyle aynı dışlanmayı yaşayan kişilerden sosyal destek alan bireylerde daha yaygın olduğu bulunmuştur.

Bu makalede Kuzey Kıbrıs'taki LGBTQ bireylerin kültürel yapı içerisinde karşılaştıkları durumlar anlaşılmasına çalışılmış, bu amaca ilişkin şu sorulara cevap aranmıştır:

- 1) LGBTQ bireylerin, heteroseksüel bireylerin homofobik olmasını etkileyen farklı değişkenlere ilişkin görüşleri nasıldır?
- 2) LGBTQ bireylerin sosyal dışlanmaya ilişkin görüşleri nasıldır?

2. YÖNTEM

2.1. Araştırmanın Modeli

Bu araştırma, nitel araştırma yöntemlerinden biri olan durum çalışması modeline uygun tasarlanmıştır. Durum çalışması, araştırmacının belirli bir zaman aralığında bir veya birkaç durumu farklı kaynaktan derinlemesine inceleyerek durumlarla ilişkili temaların yorumlandığı bir modeldir (Creswell ve Tashakkori 2007: 306). Bu model, karmaşık bir olguya ilişkin farklı kaynaklardan derinlemesine bilgi elde edilmesinde zengin ve çeşitli datalar sunabildiği için araştırmacılar tarafından tercih edilmiştir.

2.2. Çalışma Grubu

Çalışma grubu, kartopu örnekleme modeli ile belirlenmiştir. Söz konusu örnekleme yönteminde, araştırma konusu hakkında bilgisi olan bir kişi seçilir ve bu kişinin yardımı ile belirli niteliklere sahip olan diğer katılımcıları seçmesi arzu edilmektedir. Nitel araştırmalarda sıklıkla başvurulan kartopu örnekleme tekniği özellikle damgalanma veya ötekileştirmeden mağduriyet yaşayan kişilere ulaşmak için de sıklıkla tercih edilmektedir (Yağar ve Dökme, 2018: 5). Bu araştırma kapsamında da araştırılan konunun yüksek hassasiyet içermesi göz önünde tutularak, genellikle LGBTQ bireylerin de kamusal alandan izole bir hayat sürmek zorunda kalmalarından dolayı kartopu örnekleme tekniği ile onlara ulaşılmıştır. Dolayısıyla çalışma grubu Gazimağusa, Lefkoşa ve Girne şehirlerinde yaşayan LGBTQ bireylerden belirlenmiştir. Katılımcıların, 3'ü lezbiyen, 3'ü gey, 3'ü biseksüel ve 3'ü transseksüel birey olmak üzere toplam 12 kişidir. Araştırma kapsamına alınan katılımcılara yönelik demografik bilgilere Tablo 1'de yer verilmiştir.

Tablo 1. Katılımcılara İlişkin Demografik Bilgiler

Değişkenler	Kategoriler	Frekans (f)	Yüzdelerik (%)
Cinsel Kimlik	Kadın	4	33,3
	Erkek	5	41,7
	Transseksüel	3	25,0
Cinsel Yönelim	Lezbiyen	3	33,3
	Gey	3	33,3
	Biseksüel	3	33,3
Uyruk	TC	2	25,0
	KKTC	9	75,0
Yaşanılan Yer	Gazimağusa	7	58,3
	Girne	3	25,0
	Lefkoşa	2	16,7
Toplam		12	100

Katılımcıların cinsel kimlik açısından %33,3'ü kadın, %41,7'si erkek ve %25,0'ı ise transseksüeldir. Cinsel yönelim dağılımlarında ise katılımcıların %33,3'ü lezbiyen, %33,3'ü gey, %33,3'ü de biseksüeldir. Katılımcıların uyrukları ise %25,0'ı TC vatandaşı, %75,0'ı KKTC vatandaşıdır. Yaşadıkları yerlere bakıldığında katılımcıların %58,3'ü Gazimağusa, %25,0'ı Girne ve %16,7'si Lefkoşa'da ikamet etmektedir.

2.3. Veri Toplama Araçları

Araştırmanın amacına uygun olacak şekilde yarı yapılandırılmış görüşme formu tercih edilmiştir. Dörnyei (2007: 136), yarı yapılandırılmış görüşmelerin formatlarının açık uçlu sorular içererek görüşmeciye kendini derinlemesine anlatma özgürlüğü sunmasından dolayı söz konusu görüşmelerin tercih edilmesinin yararlı olduğunu ifade etmektedir. Dolayısıyla araştırma soruları üzerine derinlemesine veri elde edilmesini sağlaması bakımından yarı yapılandırılmış görüşme tekniği tercih edilmiştir. Bu minvalde araştırmada, veri toplama aracı olarak iki kısımdan meydana gelen araştırmacılar tarafından geliştirilen bir form ile çalışılmıştır. Görüşme soruları ilgili alan yazın incelendikten sonra hazırlanmıştır. Oluşturulan form kapsam geçerliği açısından alanda uzman iki akademisyene, dil ve anlatım açısından ise Türk Dili uzmanının görüşlerine sunulmuştur. Uzmanlardan alınan geri dönüşlerden sonra, soruların üzerinde yapılan küçük değişiklikler ile taslak form yeniden şekil almıştır. Bunun yanında, ana çalışma grubu dışındaki 3 LGBTK bireyle pilot çalışma yapılarak görüşme formuna nihai şekli verilmiştir.

Buna göre onam formunun da yer aldığı ilk kısımda, katılımcıların kişisel bilgilerinin belirlenebilmesi için oluşturulan demografik bilgi formundan yararlanılmıştır. Formda, araştırmanın amacı kapsamında etkisi olacağı düşünülen cinsel kimlik, cinsel yönelim, uyruk, yaşanılan bölge gibi bilgi edinme amaçlı 4 soruya yer verilmiştir. Cinsel kimlik değişkeninde kadın, erkek, trans, interseks, belirtmek istemiyorum ve diğer seçenekleri kullanılırken, cinsel yönelim değişkeni için ise heteroseksüel, lezbiyen, gey, biseksüel, heteroflexible, bicurious, panseksüel, diğer ve belirtmek istemiyorum seçenekleri kullanılmıştır. Uyruk için TC ile KKTC vatandaşlığı, yaşanılan şehir için, Gazimağusa, Lefkoşa, Girne seçeneği oluşturulmuştur. Görüşme formunun ikinci kısmında ise 6 ana soru bulunmaktadır.

2.4 Veri Toplama Süreci

Araştırmanın ilk adımında katılımcılara araştırmanın ana hatları ve etik kuralları aktarılarak bazı terimlerin de tanımları yapılmıştır. Katılımcılar kendi belirledikleri yerlerde, toplamda 35-45

... (akademik, hakemli, indexli, uluslararası dergi)

dakikalık görüşmeler eşliğinde sorulara cevap vermiş ve ana sorular dışında farklı deneyimlerini aktarmışlardır. Bire bir gerçekleştirilen görüşmelerin hepsi katılımcıların izni ile ses kaydına alınmıştır. Görüşmenin hemen ardından elde edilen ses kayıtları, görüşmeyi gerçekleştirilen araştırmacı tarafından yazılı metin haline getirilmiştir. Ayrıca katılımcıların gizlilik ve mahremiyetlerini korumak adına onların görüşlerinden örnekler verilirken, L1, L2, ... L12 şeklinde kodlamalar yapılmıştır.

2.5. Verilerin Analizi

Görüşmelerden elde edilen nitel verilerin çözümlenmesinde ortaya çıkan temaları tanımlama, kodlama, sınıflandırma ve etiketleme içerik analizi yoluyla değerlendirilmiştir (Miles ve Huberman 1994: 11; Patton 2002: 265). Katılımcıların görüşmelerini analiz etmek için yorumların benzerlikleri ve farklılıkları kodlanıp kategorize edilmiştir. Her bir görüşme sorusuyla ilgili önemli unsurlar ve tekrar eden temalar vurgulanmış, anahtar kelimeler tanımlanmış ve kâğıdın sol ve sağ kenar boşluklarına kaydedilmiştir. Her görüşme sorusunun ana konusu kategori olarak yerleştirilmiş ve birbiriyle ilişkili ortaya çıkan anahtar kelimeler, ilgili kategoriler altında temalar halinde toplanmıştır. Bu süreçte, ulaşılan kodlara dikkat çekebilmek için katılımcıların orijinal söylemlerine yer verilmiştir. Böylece araştırma verilerinin geçerlik ve güvenilirliğini arttırmak hedeflenmiştir. Bu sürecin sonunda, kavramsal çerçeve ve ulaşılan verilerin uyum sağlayıp sağlayamadığı kontrol edilerek araştırmanın iç geçerliliği de kontrol edilmiştir. Buna ek olarak, geçerlik ve güvenilirliği sağlayabilmek adına her iki araştırmacı, verileri ayrı ayrı kodladıktan sonra karşılaştırma yapılmış ve Miles ve Huberman'ın (1994) güvenilirlik formülüne göre %80'in üzerinde görüş birliğine varılmıştır. Güvenirlik hesaplanması sonucunda, araştırma güvenilirliği %70'in üzerinde olan araştırmalar güvenilir olarak kabul edildiğinden (Miles ve Huberman, 1994: 33) bu araştırma verileri de güvenilir kabul edilebilir.

3. BULGULAR

3.1. Birinci Araştırma Sorusuna İlişkin Bulgular

Tablo 2. Farklı Değişkenlere İlişkin LGBTQ Bireylerin Görüşleri

Tema	Kodlar	Kelime Grubu
Homofobi	Cinsiyet eşitsizliği	L1, L2, L4, L5, L7, L8, L9, L10, L11
	Yaş düzeyi	L3, L4, L5, L12
	Eğitim düzeyi	L5, L8, L10, L11
	Dini inanç	L4, L6, L9, L11
	Tanışıklık durumu	L1, L2, L3, L12

Katılımcıların verdikleri yanıtlar 'cinsiyet eşitsizliği', 'yaş düzeyi', 'eğitim düzeyi', 'dini inanç' ve 'tanışıklık durumu' şeklinde 5 farklı kod ile oluşturulmuştur. Katılımcıların çoğu cinsiyet eşitsizliği kodu (L1, L2, L4, L5, L7, L8, L9, L10, L11) ile ilk görüşlerini belirtmişlerdir. L2 "*Sorun bende değil, bence sorun erkek egemen toplumumuzda. Ben bu ülkede doğup bu ülkede üniversite bitirdim, hem de iyi bir derece ile. Ailem hatırı sayılır insanlar ancak bunlar hiçbir zaman yeterli olmadı. Hiçbir başarımla transseksüel olmamın önüne geçemedi. Zaten bu ülkede kadınlara saygı yok bana nasıl olsun? Çalışmayı çok istiyorum ancak özellikle erkek işverenler beni bir fahişe olarak görüyor.*" şeklinde yorum yaparken; L9 "*Erkekler genellikle onlara sarkıntılık yapacağını düşünüyorlar. Onlara göre bizler sapkınız. Bizler sapkın olduğumu kabul eden ve herkese sarkıntılık yapma potansiyeli taşıyan varlıklarız onlar için. Onların düşüncesine göre ben erkekliği*

... (akademik, hakemli, indexli, uluslararası dergi)

reddediyorum ve kadınların sınıfına geçiyorum. Yani daha aşağıya. Eşcinsel bir kadın olmak bile daha iyi onlar için. Sözde erkeklik bir lütuf ve ben bunu reddediyorum” yorumunu yapmıştır.

Katılımcıların yaş değişkeni (L3, L4, L5, L12) ile ilgili görüşleri bu temanın ikinci kodunu oluşturmuştur. L5 “Genç nüfusun daha anlayışlı olduğunu düşünüyorum. Maalesef yaş arttıkça kabul etme oranı da azalıyor. Neredeyse her şeyin önünde toplumsal ahlaki yargılar var. Galiba yaş ilerledikçe bu tutumlar daha fazla yerleşiyor. Bu yüzden bizleri kabul etmeleri zor oluyor” şeklinde kendini ifade etmiştir.

Katılımcılardan bazılarının eğitim değişkeninden (L5, L8, L10, L11) yola çıkarak görüş bildirmesi üçüncü kodu oluşturmuştur. L8 “Ailem yönelimimi bilmeden önce Instagram hesabım vardı ve ablam da bunu biliyordu. Ablamla tartıştığımız bir gün yanımda annem de vardı. Ablam sinirinden ‘oğlun Instagram’da erkeklerin geylerin fotoğrafını atıyor, onları seviyor’ dedi. Beni çok desteklemesine rağmen. Bunun en önemli sebebi eğitim bence. Eğer ablam benim gibi üniversite okuyup, bu ortamı yaşasaydı asla bu sözleri söylemezdi” yorumunu yapmıştır.

Dini inanç (L4, L6, L9, L11) bu temanın dördüncü kodunu oluşturmuştur. L9 “Ben kimseye zarar vermiyorum hiçbir şey de yapmıyorum yine ben zararlı olarak görülüyorum. Çünkü ben onlara göre ahlaksızım. Toplumun düzenini bozuyorum. Dine aykırı, dini bozan, sapkın bir insanım onlar için. Bu, dini inanıştan kaynaklanıyor tabi ki de. Erkeklikten döndüğüm için ben bir günahkârım” şeklinde kendini ifade etmiştir.

Son olarak, katılımcılar beşinci kod olan tanışıklık durumu (L1, L2, L3, L12) ile ilgili görüşlerini belirtmişlerdir. L3 “Eğer tanıdıkları bir LGBTK birey yoksa önyargıyla yaklaşıyorlar. Mesela benim birçok heteroseksüel arkadaşım var. Tabi onların da arkadaşları var benim tanımadığım. Bazen beni tanıstırıyorlar ve onlar beni ilk gördükleri zaman tuhaf bir bakış atıp ‘bunun burada ne işi var, neden bizim aramıza geldi, nereden tanıştınız’ gibi sorular sorabiliyorlar. Çoğunlukla ilk başta oldukça uzak duruyorlar. Ardından muhabbete katıldığım zaman aradaki soğukluk kalkıyor ve ön yargıları kırılmaya başlıyor. Daha sonra beni çok sevdiklerini söylüyorlar ve arkadaş oluyoruz” şeklinde görüşünü dile getirmiştir.

3.2. İkinci Araştırma Sorusuna İlişkin Bulgular

Tablo 3. Kişilik Gelişimlerine Yönelik LGBTK Bireylerin Görüşleri

Tema	Alt Tema	Kodlar	Kelime Grubu
Kişilik Gelişimi	Sosyal Dışlanma	Sinirli ve agresif olma	L2, L4, L12, L7, L8, L9
		Güvensizlik	L1, L4, L5, L6, L10, L11
		Asosyallik	L4, L10, L12
		İçe kapanıklık	L2, L3, L10, L11

Tablo 3’te görüldüğü üzere, LGBTK bireylerin görüşlerine ilişkin ikinci araştırma sorusuna yönelik olarak ‘kişilik gelişimi’ teması oluşturulmuştur. Buna bağlı olarak da ‘sosyal dışlanma’ alt teması oluşturularak 4 kod ile açıklanmıştır. Bu kodlar; ‘sinirli ve agresif olma’, ‘güvensizlik’, ‘asosyallik’ ve ‘içe kapanıklık’ olarak isimlendirilmiştir. Katılımcılar, sinirli ve agresif olma kodu (L2, L4, L12, L7, L8, L9) ile ilgili görüşlerini genel olarak şu şekilde ifade etmişlerdir: L2 “Ezik, içine kapanık ve duygusal bir insanım ya da böyle olmak zorunda kaldım. Bence bu yüzden çok agresifim. Sinirlerime hâkim olamıyorum. Sabrım ve tahammülüm kalmadı”. Güvensizlik kodu (L1, L4, L5, L6, L10, L11) söz konusu tema altındaki ikinci koddur. L5 “Sadece Kuzey Kıbrıs değil, birçok toplum da LGBTK bireylere önyargı ile yaklaşıyor. Bu önyargılar içinde normal olarak kimseye güven duyamıyorum. Bu yüzden cinsel yönelimimi gizlemek zorunda kalıyorum. Kimliğimi açıkça yaşamak hayatıma engel olabilir. Mesela ileride işe girmek isterim ve işverenim homofobik olabilir.

... (akademik, hakemli, indexli, uluslararası dergi)

Bunun benim geleceğimi ve hayallerimi etkilemesinden korkuyorum” şeklinde kendini açıklarken; L6 “Yalnız hissediyorum, ki zaten öyleyim. Galiba güvensiz ve şüpheli olduğum için yalnız kalıyorum. Yalnızlık ve güvensizlik beni duygusal da yapıyor. Kendimi sorgulamaktan ve suçlamaktan vazgeçemiyorum” şeklinde görüşünü bildirmiştir. Üçüncü kod olarak ise ‘asosyallik’ (L4, L10, L12) belirlenmiştir. L4 “Tam anlamıyla bir asosyalim. Daha çok konuşmamayı tercih ediyorum” şeklinde yorum yapmıştır. ‘İçe kapanıklık’ (L2, L3, L10, L11) ise bu temanın altındaki son kodu oluşturmuştur. L3 “İnsanlarla iletişim içinde olamıyorum ve bundan kaçıyorum. Yanlarına gidemiyorum. İçine kapanıklık mı oluyor bu? Mesela şu an bile özel bir durumumu en yakın arkadaşım dâhil aileme bile anlatırken zorlanıyorum. Çok utanıyorum çok” şeklinde durumunu izah etmiştir.

4. SONUÇ ve ÖNERİLER

LGBTK bireyler, homofobiye etkileyen değişkenlerin “eğitim”, “yaş”, “cinsiyet”, “dini inanç” ve “tanışıklık durumu” şeklinde olduğunu ifade etmişlerdir. Katılımcılar, erkek egemen toplumun ve cinsiyet rollerinin homofobiye etkisi olduğunu söylemektedirler. Olumsuz tutumların, onları olması gerekenden daha farklı bir noktaya sürüklediğini ve bu durumun sosyal hayatlarını olumsuz etkilediğinin altını çizmişlerdir.

Araştırma bulgularına göre heteroseksüel bireylerin genellikle LGBTK bireylere karşı olumsuz tutum ve davranışlar sergiledikleri anlaşılmıştır. Bu durumun LGBTK bireylerin kişilik gelişimlerini, ruh hallerini, sosyal yaşamlarını olumsuz etkilediği belirlenmiştir. LGBTK bireyler, kendilerini kuşatan bu olumsuzluklardan etkilenmemek için eşitlikçi ve saygılı bir toplumsal cinsiyet anlayışına ihtiyaç olduğu konusunda hem fikirdirler. Kuzey Kıbrıs’ta faaliyet yürüten Kuir Kıbrıs gibi derneklerin artırılması, LGBTK bireylerin görünürlüklerini artırabilecek eğitim, farkındalık ve atölye çalışmaları gibi faaliyetler normatif toplumsal cinsiyet algısının değişmesine katkı yapabilir. LGBTK bireylerin görüşlerine dayanarak, genç nüfusun eşitlikçi ve olumlu tutum içinde olmaları için bilinç yükseltme faaliyetleri organize edilebilir. Bu da homofobinin azaldığı, ayrımcılıktan, sosyal dışlanmalardan ve ön yargılardan arınan bir dünya için umut olabilir. Gençlerin, bu dönüşümdeki yardımcıları teknoloji olabilir. Teknolojiden yararlanılarak farkındalık ve bilinçlendirme projeleri geliştirilebilir.

Bunlar dışında konuya ilişkin başka ek öneriler şunlar olabilir:

- 1) Yapılması planlanan benzer çalışmalarda daha fazla katılımcı ile genellenebilirlik ve temsiliyet artırılabilir.
- 2) LGBTK bireylere yönelik olumsuz düşünce ve tutumları ortadan kaldırmak ve gelen nesle eşitlikçi bir dünya bırakabilmek için okullarda ve kamusal alanlarda toplumsal cinsiyet bağlamında eğitimler verilebilir.
- 3) Dışlama, önyargı veya ayrımcılık gibi olumsuz tutumların ortadan kaldırılabilmesi adına LGBTK bireyler ile olan ‘tanışıklık durumunun’ artırılmasını sağlayacak gerekli aktivite veya projeler üretilebilir.
- 4) Homofobi ile mücadele kapsamında ‘tanışıklık durumu’ ve derecesini artırmak adına sosyalleşme etkinlikleri ve atölye çalışmaları yapılabilir.

KAYNAKÇA

- Akın, A. (2007). Toplumsal cinsiyet (Gender) ayrımcılığı ve sağlık. Toplum Hekimliği Bülteni, 26, 1-9.
- Alkan, A., Erdem, R. ve Çelik, R. (2016). Sağlık alanındaki ayrımcı tutum ve davranışlar: Kavramsal bir inceleme. Hacettepe Sağlık İdaresi Dergisi, 19(3).
- Arıkan, H. (2021). Toplumsal cinsiyet bağlamında “eşcinsel kimlik imgesinin” çağdaş sanata yansımaları. Erzincan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 14(1), 100-121.
- Aslan, S. ve Yalçın, M. (2013). Öğretmenliğe ilişkin tutumun beş faktör kişilik tipleriyle yordanması. Milli Eğitim Dergisi, 43(197), 169-179.
- Avcil, C. (2020). Kesişimsellik: Feminizmde kapsam genişlemesine doğru, Şarkiyat, 12(4), 1290-1312.
- Aypar, G. ve Tanyaş, B. (2017). İstanbul’da yaşayan transların dışlanma ve ayrımcılık deneyimleri üzerine nitel bir çalışma. Aurum Sosyal Bilimler Dergisi, 2(1), 71-90.
- Butler, J. (2008). Cinsiyet belası. İstanbul: Metis Yayınları.
- Creswell, J. W. ve Tashakkori, A. (2007). Differing perspectives on mixed methods research. Journal Of Mixed Methods Research, 1(4), 303-308.
- Cumhur, Ö. (2020). LGBT bireyler ile heteroseksüel bireylerin sosyal destek algısı, cesaret ve psikopatolojik belirtilerinin karşılaştırılması (Yüksek Lisans Tezi). Yakın Doğu Üniversitesi, Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti.
- Çak, Ş. E. (2018). Toplumsal cinsiyet ve müziğe dair. Etnomüzikoloji Dergisi, 1(1), 68-80.
- Dembroff, R. A. (2016). What is sexual orientation? Philosophers, 16.
- Demir, B., Gönüllü, H. J., Altun, H. ve Kartal, S. Z. (2021). Heteroseksüel sistem içerisinde cinsel yönelim ve cinsiyet kimliği temelli sosyal dışlanmaya maruz kalan LGBTİ+ bireylerin psikososyal yaşamları. Sosyal Hizmet “Social Work”, 50.
- Demiral, A. (2017). Biyoiktidar bağlamında; Toplumsal Cinsiyet, Queer Teori ve sanata yansımaları (Yüksek Lisans Tezi). Hacettepe Üniversitesi, Ankara.
- Dişçi, Z. (2020). Teresa De Lauretis’in düşüncesinde Queer olmak ya da eksantrik bir deneyim olarak öznellik. Viraverita E-Dergi, 11, 1-14.
- Dörnyei, Z. (2007). Research methods in applied linguistics.
- Eray, Ç ve Erbilen, S.Ü. (2021). Genç yetişkin bireylerin toplumsal cinsiyet rolleri ile ilgili tutumları: Kuzey Kıbrıs Gazimağusa ilçesi örneği. Uluslararası Anadolu Sosyal Bilimler Dergisi, 5(2), 415-435.
- Erdoğan, B. ve Köten, E. (2015). “As Kendini De Hepimiz Kurtulalım Artık!": Sosyal Dışlanmadan İntihara LGBT Gençler. Alternative Politics/Alternatif Politika, 7(1).
- Güner, U. (2015). Heteroseksist ayrımcılığın eşcinsel, biseksüel ve trans yaşamlara yansımaları. Çalışma Hayatında, 23.
- Karakaş, A. G. (2018). Cinsel yönelim ayrımcılığının işe alım niyeti üzerindeki etkisi: Deneysel bir çalışma (Yüksek Lisans Tezi). Hacettepe Üniversitesi.
- Kimmel, M. S. (2013). Homofobi olarak erkeklik: Toplumsal cinsiyet kimliğinin inşasında korku, utanç ve sessizlik, Fe Dergi, 5(2), 91-107.
- Miles, M. B. ve Huberman, A. M. (1994). Qualitative data analysis: An expanded sourcebook. Beverly Hills: Sage Publications.
- Patton, M. Q. (2002). Two decades of developments in qualitative inquiry: A personal, experiential perspective. Qualitative social work, 1(3), 261-283.
- Şah, U. (2012). Eşcinselliğe, biseksüelliğe ve transseksüelliğe ilişkin tanımlamaların homofobi ve LGBT bireylerle tanışıklık düzeyi ile ilişkisi. Psikoloji Çalışmaları, 32(2), 23-48.
- Şenel, B. (2014). Cinsel yönelim ayrımcılığının gündelik hayat yansımaları (Yüksek Lisans Tezi). Hacettepe Üniversitesi, Ankara.
- Takkin, T. (2020). Üniversite öğrencilerinin toplumsal cinsiyet tutumlarının özgüven, kişilik özellikleri ve sosyo-demografik değişkenler ile ilişkisinin incelenmesi (Yüksek Lisans Tezi). Çağ Üniversitesi.
- Topuz, S. K. ve Erkanlı, H. (2016). Toplumsal cinsiyet bağlamında kadın ve erkeğe atfedilen anlamların metafor yöntemiyle analizi, Alternatif Politika, 8(2), 300.
- Yağar, F., ve Dökme, S. (2018). Niteliksel araştırmaların planlanması: Araştırma soruları, örneklem seçimi, geçerlik ve güvenilirlik. Gazi Sağlık Bilimleri Dergisi, 3(3), 1-9.
- Yalçın, İ. T. D. ve Alkan, E. Y. (2014). Farklı cinsel yönelime sahip bireylerin yaşam doyumu, stresle başa çıkma stratejileri ve psikolojik dayanıklılık düzeylerinin karşılaştırılması (Doktora Tezi). Ankara Üniversitesi, Ankara.

...

(akademik, hakemli, indexli, uluslararası dergi)

Yıldırım, L. (2016). Sosyal dışlanma karşısında eşcinsel kimliğin kurulması (Yüksek Lisans Tezi).
Karamanoğlu Mehmet Bey Üniversitesi, Karaman.

Yolaç E. (2019). LGBT bireylerde içselleştirilmiş homofobi ve depresyon düzeyleri (Yüksek Lisans Tezi).
Yakın Doğu Üniversitesi, Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti.

Çatışma Beyanı: Bu çalışma ile ilgili taraf olabilecek herhangi bir kişi ya da finansal ilişki ve dolayısıyla herhangi bir çıkar çatışması bulunmamaktadır.

Destek ve Teşekkür: Çalışmada herhangi bir kurum ya da kuruluştan destek alınmamıştır.

Etik Kurul İzin: Bu araştırmanın etik kurul izni, Doğu Akdeniz Üniversitesi Etik Kurulu'ndan 20.04.2021 tarih ve 2021/01 sayılı karar ile alınmıştır.

Katkı Oranı: Yazarlar makaleye eşit oranda katkıda bulunmuştur.